

Roman Dmowski - biografia, życiorys

Roman Dmowski (1864–1939) – polityk, publicysta, Minister Spraw Zagranicznych RP, jeden z założycieli Narodowej Demokracji, twórca oraz najważniejszy polski ideolog nacjonalizmu. Roman Dmowski urodził się 9 sierpnia 1864 r. w Warszawie jako syn Walentego i Józefy z Lenarskich.

Roman Dmowski ukończył III gimnazjum warszawskie w 1886 r. Następnie rozpoczął studia przyrodnicze na wydziale fizyczno-matematycznym Uniwersytetu Warszawskiego, które zostają przez niego ukończone w 1891 r. ze stopniem kandydata nauk przyrodniczych (odpowiednik dzisiejszego doktoratu). W okresie od listopada 1891 do sierpnia 1892 studiuje w Paryżu.

W 1888 r. Roman Dmowski wstąpił do warszawskiej organizacji młodzieży patriotycznej „Zet”, a rok później został przyjęty do Ligi Polskiej. W kwietniu 1893 r., przy pomocy kilku działaczy dokonuje przewrotu w Lidze Polskiej, którą zmienia w Ligę Narodową i staje na jej czele. Jeszcze w tym samym roku zostaje aresztowany i zesłany do Mitawy za współorganizowanie manifestacji narodowej w setną rocznicę Konstytucji 3 maja. Po prawie dwóch latach niewoli Roman Dmowski postanawia uciec z Mitawy, co udaje mu się w lutym 1895 r.

Kolejnym przystankiem w jego życiu będzie Lwów, gdzie zostanie redaktorem Przeglądu Wszechpolskiego oraz jednym z twórców Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego. Do ojczyzny wróci w 1901 r. i zamieszka w Krakowie. W 1903 r. na łamach Przeglądu Wszechpolskiego zostaje opublikowany manifest polityczny Dmowskiego – „Myśli Nowoczesnego Polaka”.

Kolejnym ważnym krokiem w jego karierze politycznej będzie objęcie redakcji Gazety Polskiej. W następnym roku Dmowski zostaje wybrany posłem niższej izby parlamentu (II Duma) w carskiej Rosji. W tym okresie ukazuje się druga książka Romana Dmowskiego pt. „Niemcy, Rosja i kwestia polska”. Autor w swoim dziele dochodzi do wniosku, że największym zagrożeniem dla Polski są Prusy pragnące zgermanizować Polskę. Dmowski stwierdza ponadto, że

najkorzystniejsze dla ojczyzny jest przymierze z Rosją wymierzone przeciwko Niemcom. Postulaty wygłoszone w swojej książce Dmowski będzie próbował zrealizować poprzez swoją działalność polityczną. Dołączy m.in. do ruchu neoslawistycznego, którego założeniem była obrona słowiańszczyzny przed Niemcami. Jego próby zmuszenia Rosji do traktowania Polski jako równorzędnego partnera politycznego spełzną jednak na niczym.

Zamiłowanie do carskiej Rosji wywoła również silny sprzeciw wielu ówczesnych działaczy, czego rezultatem będą m.in. liczne dymisje członków Ligi Narodowej. W 1909 r. Roman Dmowski złoży mandat posła III Dumy. Kontrowersyjne poglądy Dmowskiego dotyczące Żydów, których traktował jako zagrożenie, staną się główną przyczyną jego porażki w wyborach do IV Dumy przeprowadzonych w Warszawie. Niepowodzenia Romana Dmowskiego w kwestii pojednania z Rosją nie sprawiają, że zmieni on swoje poglądy. W 1903 r. zostaje wydana kolejna książka pt. „Upadek myśli konserwatywnej w Polsce”.

W okresie wybuchu I wojny światowej Roman Dmowski wciąż podejmuje działania mające na celu przybliżenie Niemiec do klęski. Wyrazem tych działań jest założenie Komitetu Narodowego Polski. Zmuszony do ucieczki z kraju w wyniku zajęcia Warszawy, Dmowski udaje się do Petersburga, a następnie przez Finlandię i Szwecję dociera do państw Ententy, gdzie będzie szukał wsparcia dla Polski. W 1917 r. zakłada w Lozannie Polski Komitet Narodowy, który przez państwa zachodnie zostaje uznany jako oficjalne przedstawicielstwo narodu polskiego. PKN przyczynia się do powstania we Francji Błękitnej Armii, czyli 100 tys. żołnierzy, którzy zostają następnie przetransportowani do Polski w celu obrony granic.

Po zakończeniu wojny Roman Dmowski zostaje wyznaczony jako polski delegat na konferencję pokojową w Paryżu 29 stycznia 1919 r. Jego exposé spotyka się z pozytywnym przyjęciem przez państwa uczestniczące w konferencji i silnie wpływa na kształtowanie ówczesnych granic Polski. Uwieńczeniem tych starań jest podpisanie traktatu wersalskiego przez Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego w sali zwierciadlanej Wersalu 28 czerwca 1919 roku.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, Roman Dmowski zostaje w 1919 r. posłem Sejmu Ustawodawczego. W tym czasie dopada go ciężkie zapalenie płuc, co skutkuje wycofaniem się z życia politycznego i wyjazdem do Algierii w celu kuracji. Do Polski wraca 20 maja 1920 r. Zostaje honorowym prezesem Młodzieży Wszechpolskiej w 1922 r. W okresie od 27 października do 14 grudnia 1923 r. pełni funkcję ministra spraw zagranicznych u boku premiera Wincentego Witosa. Przewrót majowy powoduje, że Dmowski postanawia silniej zaangażować się w działania mające na celu zjednoczenie ruchów narodowych i katolickich. Skutkuje to założeniem przez niego w grudniu 1926 r. Obozu Wielkiej Polski oraz Stronnictwa Narodowego w 1928 r. Rozwiązanie OWP przez rząd sanacyjny w 1933 r. tylko wzmacnia jego aktywność polityczną. Dmowski staje się jedną z głównych postaci uczestniczących w przemianach organizacyjnych w Stronnictwie Narodowym.

Wylew krwi do mózgu w 1937 r. zmusza Romana Dmowskiego do wyjazdu z Warszawy do przyjaciół na wsi, a tym samym kończy jego karierę polityczną. Zmarł 2 stycznia 1939 w Drozdowie pod Łomżą. Jego ciało zostało pochowane na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie, a w pogrzebie wzięło udział od 100 do 200 tys. uczestników.